

Erkekler kadınlardan üstün müdür?

“Erkekler kadınlardan üstün müdür?” sorusu, Nisâ Suresi 34. ayetindeki “kavvâm” kavramı etrafında şekillenir. Yüce Allah Kur’ân-ı Kerim’de şöyle buyurur:

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا
أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ؟

“Erkekler, kadınlar üzerine kavvâmdırlar. Bu, Allah’ın bazılarını bazılarına üstün kılması ve erkeklerin mallarından (aileleri için) harcamaları sebebiyledir.” (Nisâ, 34)

1. “Kavvâm” Ne Demektir?

“Kavvâm” kelimesi, Arapça “kâme/yekûmu” (ayakta durmak, yöneltmek, idare etmek) kökünden gelir. “Kayyim” ile aynı köktendir. Anlamları şunlardır:

- Yönetici, idareci, düzenleyici
- Koruyup kollayan, gözeten, hakkını savunan
- Ailenin geçimini sağlayan, nafaka yükümlüsü
- Adaletle yöneten, denetleyen

Bu kelime, **mutlak bir üstünlük (tafdîl)** değil, **işlevsel bir sorumluluk ve görev dağılımı** ifade eder.

Önemli: “Kavvâm” olmak, “daha değerli, daha akıllı, daha üstün varlık” olmak demek değildir. Bir şirketin genel müdürü, şirketteki diğer insanlardan “daha üstün” değildir; sadece farklı bir sorumluluğu vardır.

2. Ayetin Devamındaki İki Gerekçe Ne Anlama Gelir?

Ayette “kavvâm” olmanın **iki sebebi** zikredilir:

a) Allah’ın bazılarını bazılarına üstün kılması

Bu, “bütün erkekler bütün kadınlardan üstündür” anlamına gelmez. Allah her insana farklı yetenekler, fiziksel özellikler ve roller vermiştir. **Genel olarak** erkeklerin fiziksel gücü, savaş ve koruma gibi alanlarda daha elverişlidir. Ancak bu “üstünlük” mutlak değil, görecelidir.

Nice kadın, nice erkekten daha akıllı, daha güçlü, daha erdemlidir.

b) Erkeklerin mallarından harcaması

İslam hukukunda **nafaka yükümlülüğü erkeğe aittir**. Kadının geliri olsa bile, kocasının üzerinde nafaka yükümlülüğü devam eder. Bu maddi sorumluluk, erkeğe aile içinde bir **yönetim hakkı** verir. Tıpkı bir işverenin, maaş ödediği çalışanlarına bazı konularda yönlendirme hakkı olması gibi.

3-Ayette “Üstünlük” Var mı, Yok mu?

Arapça metinde geçen “ba’dahum alâ ba’d” (bazılarını bazılarına üstün kılma) ifadesi, **cinsiyet temelli mutlak bir üstünlük** değil, **işlevsel ve durumsal bir farklılık** ifade eder.

Aynı ifade, başka ayetlerde **zengin-fakir, alim-cahil** arasında da kullanılır.

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ ۗ

Allah, rızık konusunda bazınızı bazınızdan üstün kıldı. Nahl, 71;

وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا ۗ

Biz taksim ettik; birbirlerine iş gördürmeleri için kimini kimine derecelerle üstün kıldık; Zuhruf, 32).

Yani Allah, insanlar arasında **farklı yetenekler, rızıklar ve sorumluluklar** dağıtmıştır. Bu farklılık, birinin mutlak üstün olduğu anlamına gelmez.

Örnek: Bir öğretmen ile bir işçi arasında farklı yetenekler vardır. Ama bu, öğretmenin işçiden “insan olarak daha üstün” olduğu anlamına gelmez.

4. “Kavvâmlık” Mutlak Otorite midir?

Hayır. “Kavvâmlık”, şu kurallarla sınırlanmıştır:

- **Adalet şartı:** Erkek, eşlerine karşı adaletli olmak zorundadır.
- **İstişare zorunluluğu:** Kur’ân, aile işlerinde kadın-erkek birlikte karar almayı (Şûrâ, 38) ve karşılıklı hoşnutluğu (Nisâ, 19) emreder.

- **Kadının hakları:** Kadın, nikâh şartı koyarak bu yetkiyi sınırlayabilir.
- **Mahkeme denetimi:** Erkek, kavvâmlık yetkisini adaletsizce kullanırsa, kadın mahkemeye gidebilir ve boşanma talep edebilir.

“Kavvâm” olan erkek, **diktatör** değil, **hizmetkâr lider** gibidir. Ailenin geçimini ve korumasını üstlenen, ama aynı zamanda karısının fikrini alan, ona danışan, onu incitmeyen kimsedir.

5. İslam’da Kadın ve Erkeğin Eşitliği Nasıl Tanımlanır?

İslam, kadın ve erkeğin yaratılışta (ontolojik) ve ahirette (uhrevi) tamamen eşit olduğunu kesin bir dille vurgular. Bu eşitlik şu temel esaslara dayanır:

- **Yaratılış eşitliği:** Kur’ân’da, kadın ve erkeğin aynı tek bir nefisten yaratıldığı açıkça belirtilir (Nisâ Suresi, 1). Yani hiçbir cinsiyet diğerinden daha asil veya daha aşağı yaratılmamıştır.
- **Dinî sorumluluk eşitliği:** İman etmek, ibadet etmek, cennete gitmek veya cehenneme girmek konusunda kadın-erkek arasında hiçbir fark yoktur. Her ikisi de aynı yükümlülüklerle sahiptir ve aynı hesaba çekilecektir (Nahl Suresi, 97).
- **Değer eşitliği:** Allah katında bir insanı değerli kılan şey, cinsiyeti değil, takvasıdır (Allah’a karşı sorumluluk bilinci). Nitekim Hucurât Suresi 13. ayette: “Muhakkak ki Allah katında en değerliniz, en takvalı olanınızdır” buyrulur. Burada cinsiyet ayrımı yoktur.
- **Ödül eşitliği:** Salih amel işleyen her mümin –kadın veya erkek fark etmez– Allah katında aynı güzel karşılığı alacaktır (Nahl Suresi, 97).

İslam’ın getirdiği eşitlik anlayışı, “herkes her konuda aynıdır” şeklinde mekanik bir eşitlik değil; **yaratılışta, değerde ve ahiret katında mutlak eşitlik, ancak dünya hayatının gereği olarak farklı görev ve sorumluluklarda doğal farklılıklar** şeklindedir. Bu farklılık, asla bir cinsiyetin diğerine tahakkümü veya değersiz görülmesi anlamına gelmez.

6. Peygamberimiz (sav) “Kavvâm” Olmayı Nasıl Yaşadı?

Peygamber Efendimiz (sav), en büyük “kavvâm” örneğidir. Peki O, eşlerine nasıl davranıyordu?

- Ev işlerine yardım ederdi (Aişe validemiz: “Evinde hizmet eder, namaz vakti gelince çıkardı”).
- Eşleriyle istişare ederdi (Uhud Savaşı öncesi eşlerine danışması gibi).
- Onlara şefkat ve merhametle davranırdı.
- “Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben de aileme karşı en hayırlı olanınızım.” (Tirmizî)

Yani “kavvâm” olmak, **sert, otoriter, döven, aşağılayan erkek** demek değildir. Tam

tersine: **şefkatli, adil, danışan, geçimini sağlayan, koruyan erkek** demektir.

Sonuç: Erkekler Kadından Üstün müdür?

Hayır, ontolojik olarak (yaratılıştta) ve ahiret değeri olarak erkekler kadınlardan üstün değildir.

Evet, işlevsel olarak (aile içi sorumluluk ve nafaka yükümlülüğü açısından) erkekler “kavvâm” (yönetici, koruyup kollayan) konumundadır. Ancak bu, şu anlamlara gelmez:

- Erkek kadından daha akıllıdır □
- Erkek kadından daha değerlidir □
- Erkek kadına her konuda hükmedebilir □
- Erkek kadını dövebilir □

Bu, şu anlamlara gelir:

- Erkek ailenin geçiminden birinci derecede sorumludur.
- Erkek, adalet ve istişare çerçevesinde aile işlerini düzenleme sorumluluğuna sahiptir.
- Bu sorumluluk, kadının hakkını korumak içindir, ezmek için değil.

Aslan ile ceylanı “eşit” diye kıyaslayamazsınız, çünkü ikisi de farklı yaratılmıştır, farklı yetenekleri ve rolleri vardır. Ama bu, birinin diğerinden “daha değerli” olduğu anlamına gelmez. İkisi de ekosistemin vazgeçilmez parçalarıdır.

Elma ile armudu “eşit” diye karşılaştıramazsınız; biri daha tatlıdır, diğeri daha suludur. Ama ikisi de meyvedir ve ikisinin de kendine özgü bir değeri vardır. Hangisi “daha iyidir” sorusu anlamsızdır.

İşte kadın ve erkek de böyledir. Farklı fiziksel özelliklere, farklı duygusal yapılara, farklı biyolojik ve sosyal rollere sahiptirler. Bu farklılık, **birinin diğerinden üstün olduğu** anlamına gelmez. Sadece **farklı oldukları** anlamına gelir.